

NAGYPÉNTEKI TANULSÁGOK*

Jn 13,1; Lk 23,47

Évről évre visszaemlékezve, a nagypénteki események templomi felelevenítése, Jézus szenvedéstörténetének előadása az ún. passiójáték keretében, mindennek mély átélése, számomra mindig egy szomorú lelkiállapotot eredményezett. Bár tudtam, hogy két nap múlva húsvét következik, és feltámad az igazság, de ha történetesen nem támadna fel, az örök értékek felsőbbrendűségén akkor sem ejthet csorbát egy szerencsétlen keresztfá... Mégis, a maga egyszerűségében fáj Jézus halála, és úgy fáj, mintha jelen időben feszítették volna meg. A tökéletes jóságot, a teljes ártatlanságot és az önfeláldozó szeretetet láttam keresztre szegezve Jézusban, ugyanakkor önmagunkat, legalábbis jobbik valónkat éreztem meggyalázva, kereszten függeni Jézussal együtt. Gyermekkoromban képes voltam titkon még könnyezni is az égre kiáltó és elfogadhatatlan nagypénteki gaszág miatt.

Ilyenféle érzelmi azonosulás után azóta már értelemmel és nyilván hittel is keresem – keressük ez alkalommal közösen – a kereszthordozás lényegét, hogy megértve azt, elviselhetőbbé váljanak a mi mindennapi keresztheink. Így nagypéntek gyászát nem azért elevenítjük fel évről évre, hogy húsvét örömét előlegben valamiképpen megrontsuk; a nagypénteki példa és gyász már önmagában is érték, mondhatni erőt adó gyász, amennyiben lényegénél fogva és célzatosan ragadjuk meg.

Az igaz ember (Jézus) és általában az igazság pillanatnyi keresztre feszítése a mi felfogásunkban nem halál és nem vég, hanem csak az igazságtalanság időleges megnyilvánulása, például azért is, hogy az előbbi győzelmét még diadalmasabbá tegye. Nagypéntek nélkül nincsenek igazi húsvétek: a megaláztatás, a kinasztottság és a méltánytalanság poklának átérzésével teljesebben gazdagítanak minket a mindenkori felemelkedések.

A csütörtök éjjeli és nagypénteki dráma részletei valamilyen formában az emberi mivolt örök velejáróira, gyengeségeinkre és kiszolgáltatottságunkra, illetve – másfelől – reményeinkre és az emberi méltóságra emlékeztetnek. A következőkben elevenítsük fel a szenvedéstörténet néhány meghatározó mozzanatát, és próbáljuk magunkra vonatkoztatni tanulságait.

– A példamutató életével, meggyőző tanításával rengeteg követőt szerzett Jézust a hivatalos zsidó vallásos vezetők el akarták veszejteni, ami érthető, hiszen ez szerfelett érdekükben állott. Tervükhöz kapóra jött az egyik tanít-

---

* Rónay György gondolatainak felhasználásával

vány áruló készsége... A *Júdás-sors* a miénk is, hiszen megbecsülendő vezetőink csókkal és pénzért történő kiszolgáltatása, vagy akár ütéssel és ingyen történő elárulása sokszor nekünk sem okoz különösebb gondot, de szinte mindennapos barátaink és munkatársaink részleges cserbenhagyása is, továbbá, különösebb lelkiismeret-furdalás nélkül vagyunk képesek hátat fordítani a sárban fekvő és segítségkérő ismeretlennek, nem beszélve arról, hogy emberként megtartó elveinket és lényükké vált, követendő eszményeinket is könnyűszerrel megtagadjuk nemegyszer. Mellesleg árulás: a más nemzetiségű helytartó (Pilátus) szabadon bocsátotta volna az elárultat, azonban honfi- és nemzettársai kíméletlenül „Feszítsd meg!”-et kiáltottak. (Úgy néz ki, már akkortájt is dívott egy ilyenfajta „nemzeti összetartás”.)

– A nagypénteki történetben egy másik gyengeségi *tényező a kitartás és az akarat hiánya*. Jézus legmeggrázóbb élethelyzetében, halála közvetlen közelében az ő gondviselő Atyjához fordul, és „vért verejtékezve”, gyötrő imádságban készíti lelkét a végső megpróbáltatásra. Ebben az utolsó előtti imádságában egyedül marad, ugyanis az együtt virrasztásra felkért tanítványait mindegyre elnyomja az álom... A fáradtság és az alvás megpróbáló élethelyzeteinkben az érdemleges jelenlétünk megszűnését eredményezhetik, amiktől már csak egyetlen lépésre van a végzetes mulasztás, a dolgok menetének visszafordíthatatlanná válása, bibliai szóhasználattal élve: a kísértés gyengeségébe esés, annak beláthatatlan következményeivel.

– Szerfelett példaértékű Jézus szenvedéstörténetéből az embertelen bánásmódnak, a szörnyű *megaláztatásoknak emberi méltósággal és türelemmel történt* elviselése is. A levetkőztetés, az arcul ütés és köpés, a csúfság jelének számító töviskorona és bíborpalást, a megvesszőztetés, a kínzó szomjúságra felkínált ecet türelmes elfogadása hordozza a jézusi példa hitelességének mélységét. Valódiságát pedig az pecsételi meg, hogy egyféleképpen kinyilvánította a mélyen emberi érzést, az *egészséges halálfélelmet* is. Így kéri, hogy amennyiben lehetséges, múljon el tőle a keserű pohár, de végső soron ne az ő, hanem az Atya akarata érvényesüljön. E kérés nyilvánvalóan nem hitbeli fogyatékoságot jelent, hiszen ő elsősorban nem az elmúlástól félt, hanem a még tenni és szeretni akaró emberként Isten országa földi terjesztésének munkásságából való kitaszítottságát sajnálta. A megrázó: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?” kérdést is így értelmezem, bár egyesek az emberi magány és kapcsolatnélküliség síró kifejezését látják benne. Szerintem még ez sem megtorpanás vagy számonkérő jajkiáltás volt, hanem a testiséggel számolni kénytelen ember ösztönös segítségkérése a végső megpróbáltatásban. A Lukács feljegyzésében ránk maradt utolsó mondata ezt látszik igazolni: „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet.” – sóhajtott utolsó Jézus, s ez ma is a hittel haldoklók és a gondviselő jó Istenhez kerülés biztos tudatával meghalók reménységének alapszavai. Azok búcsúszavai, akik számára a halál utáni folytatás, az öröklét már nemcsak hit kérdése, hanem bizonyosság. Kérdés, vajon mi tudunk-e most, és főleg, amikor majd eljön az igazán megpróbáló ideje, halálunk óráján ennyire hinni?

Ezek után még néhány *összegző* mondatot fogalmazok meg.

– A szenvedést senki sem kerülheti el. A szenvedés tudatos és értékteremtő vállalására azonban csak az a személy képes, aki hiszi, hogy nem itt a Földön teljesül be a szenvedéstől mentes élet, viszont a szenvedés már itt is teljesebb életre segíthet. Feltéve, ha a szenvedés beavatása által valamelyest ráérezünk az élet igazi alapjaira és fontossági értékrendjére, s ebből megtanuljuk nemcsak azt, hogy örömmel éljünk, hanem azt is, hogy méltóságteljesen szenvedjünk, ha muszáj, és jobb reménységgel haljunk meg.

– Végül: a halálon győztes Jézus végső üzenete fogalmazásomban a következő lenne: az örök élet mindenkit megillet, mert az nem érdem, hanem isteni ajándék, de itt a Földön csak az részesül áldásából, a lelki béke, a nyugodt szív és reményteljes jövőkép örömeiből, aki tudatosan vállalja a nagypénteket is, valahányszor azt a helytállás, a lelkiismeret, a kitartás és a hűség megköveteli.

– Én azt kívánom magunknak: a jó Isten, akarata szerint óvjon minket a felesleges nagypéntektől, oltalmazzon mindenkit úgy az értelmes, mint az értelmetlen szenvedéstől – legyen az bármilyen nemesítő is, mi nem hiányoljuk egyáltalán. De, ha mégis megpróbáló nagypéntek jönnek, ha nem kívánt napok támadnak ránk, és kibírhatatlannak tűnő események keserítnek meg, akkor a Jézus példájára gondolás legyen segítségünkre; legmélyebb élethelyzeteinkből, amikor úgy tűnik, hogy már – vagy még – nincs megoldás, akkor ez is legyen továbblépésre ösztönző erő. Ámen.

KOVÁCS ISTVÁN

ESZMÉNYEINKÉRT ÉLNI: ÖNZETLENÜL – „SEMMIÉRT EGÉSZEN!”*

Máté 9, 9; 19, 27–29

Ünneplő gyülekezet, kedves keresztény Testvéreim!

„*Szélről szól a hajós, ha beszél...*” – Vagyis arról beszél az ember, ami foglalkoztatja. Tudta ezt már az ókori költő is, midőn az idézett sort leírta. Erre gondoltam én is, midőn Főpásztorom felkért erre a szószéki szolgálatra, és készülni kezdtem e megtisztelő feladatra. Azt egészen természetesnek ta-

---

* Elhangzott a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Fakultásának tanévzáró is-tentiszteletén, a belvárosi templomban, 2000. július 2-án.